บทคัดย่อ

T166335

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีในการผลิตมะขามหวาน ในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้เทคโนโลยีในการผลิตมะขามหวาน 2) การรับรู้เทคโนโลยีในการผลิตมะขามหวาน และ 3) สภาพปัญหาและอุปสรรคการใช้เทคโนโลยีในการผลิตมะขามหวานของเกษตรกรผู้ปลูกมะขามหวานในอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ทำสวนมะขามหวาน จำนวน 352 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows) ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วยเกษตรกรเพศชาย (ร้อยละ 57.67) และเกษตรกรเพศหญิง (ร้อยละ 42.23) ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน มีอายุเฉลี่ย 51 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน ประสบการณ์ทำสวนมะขามหวานเฉลี่ย 10 ปี 6 เดือน มีรายได้จากมะขามหวานเฉลี่ย 27,253 บาท แรงงานในครัวเรือน 2 คน และแรงงานจ้าง 3 คน พื้นที่ปลูกมะขามหวานเฉลี่ย 14 ไร่ เกือบทั้งหมดเป็นที่ดินของเกษตรกรเอง ในรอบปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2545) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ข่าวสารการทำสวนมะขามหวานจากตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์การเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือ เกษตรกรผู้นำ และงานนิทรรศการ โดยตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์การเกษตร และเกษตรกรผู้นำ สามารถเข้าถึงเกษตรกรได้มากกว่าแหล่งข่าวสารอื่น ๆ ในขณะที่งานนิทรรศการสามารถให้ความรู้แก่เกษตรกรได้บ่อยครั้งกว่า

ผลการวิจัยการใช้เทคโนโลยีในการผลิตมะขามหวาน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตมะขามหวานอยู่ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลใช้เทคโนโลยีระยะเก็บเกี่ยวในระดับมาก ใช้เทคโนโลยีระยะแรกปลูก และระยะให้ผลผลิต ในระดับปานกลาง และใช้เทคโนโลยีระยะหลังการเก็บเกี่ยวในระดับน้อย การใช้

เทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทำสวนมะขามหวาน การติดต่อเจ้าหน้าที่เกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร และการรับรู้ข่าวสาร แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับอายุ รายได้จากมะขามหวาน การศึกษา แรงงานในครัวเรือน พื้นที่ปลูกมะขามหวาน สภาพถือครองที่ดิน และการฝึกอบรม เมื่อแยกพิจารณาการใช้เทคโนโลยีออกเป็น 4 ระยะ พบว่า 1) การใช้เทคโนโลยีระยะแรกปลูกมีความสัมพันธ์กับรายได้จากมะขามหวาน แรงงานในครัวเรือน สภาพถือครองที่ดิน การรับรู้ข่าวสาร และการฝึกอบรม 2) การใช้เทคโนโลยีระยะให้ผลผลิต มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทำสวนมะขาม การติดต่อเจ้าหน้าที่เกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร การรับรู้ข่าวสาร และการฝึกอบรม 3) การใช้เทคโนโลยีระยะเก็บเกี่ยว มีความสัมพันธ์กับการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร และ 4) การใช้เทคโนโลยีระยะหลังการเก็บเกี่ยว มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ทำสวนมะขามหวานการติดต่อเจ้าหน้าที่เกษตร การเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตร และการรับรู้ข่าวสาร

ผลการวิจัย ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตมะขามหวาน สามารถสรุปได้เป็น 2 ด้าน คือ 1) เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตในระดับปานกลาง สามารถแยกออกเป็น 4 ประเด็น ตามลำดับความสำคัญ คือ ปัญหาด้านเงินทุน ปัญหาเทคโนโลยีและวัสดุอุปกรณ์การผลิต ปัญหาแรงงาน และปัญหาสถานที่จัดเก็บผลผลิต 2) เกษตรกรมีปัญหาด้านการตลาดระดับมาก สามารถแยกออกเป็น 3 ประเด็น ตามลำดับความสำคัญ คือ ปัญหาด้านราคาและการกำหนดราคามะขามหวาน ปัญหาตลาดจำหน่ายผลผลิตมะขามหวาน และ ปัญหาการขนส่งผลผลิตมะขามหวาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) เจ้าหน้าที่ควรพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยว วิธีการคัดแยก การตัดแต่ง การคัดเกรด และบรรจุภัณฑ์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 2) ควรปรับปรุงเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวให้มีความสะดวกและง่ายต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกษตรกรยอมรับและนำไปใช้ 3) ควรจัดแปลงสาธิตให้เกษตรกรเห็นผลจากการใช้เทคโนโลยี 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมเพื่อจูงใจให้เกษตรกรพบปะเจ้าหน้าที่ หรือเข้าอบรมเกี่ยวกับการทำสวนมะขามหวาน และ 5) ควรส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนสมาชิกเกษตรกร อันจะทำให้การถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ สามารถเข้าถึงกลุ่มเกษตรกรได้ดียิ่งขึ้น

ABSTRACT

TE 166335

This research on factors affecting the use of technology in sweet tamarind production in Muang district, Phetchabun province was aimed to find out 1) factors related to the use of technology in sweet tamarind production, 2) perception of sweet tamarind production technology, and 3) problems in and obstacles to the use of sweet tamarind production technology. Interview schedules were used as a tool for collecting data from 352 sweet tamarind growers and the obtained data were analyzed by using the SPSS program (Statistical Package for the Social Sciences: SPSS for Windows).

It was found that 57.67% of the respondents were male and the rest were female. Their average age was 51 years. Most of them had completed an elementary school. Their average number of family members was 4, average household labor was 2, and average hired labor was 3 persons. They had an average of 10½ years experience in sweet tamarind production, an average planting area of 14 rai, and average income from sweet tamarind production of 27,253 baht. In 2002, most sweet tamarind growers did not contact agricultural extension officials or relevant agencies and were not members of the farmers' group. They obtained information about sweet tamarind production technology mostly from agricultural product salespersons, followed by farmer leaders and exhibitions. Agricultural product salespersons and farmer leaders could access to sweet tamarind growers most whereas exhibitions more frequently provided knowledge.

The results also revealed that the sweet tamarind growers moderately used production technology. The technology was used at a high level during the harvesting period, a moderate level during the planting and yielding periods, and a low level during the post-harvest

period. The use of technology was found to be related with sweet tamarind growing experience, contact with agricultural extension officials, farmers' group membership, and access to information, but not with age, income from sweet tamarind growing, education, household labor force, planting area, land tenure, and training. The use of technology during the planting period was found to be related with income obtained from sweet tamarind production, household labor force, land tenure, access to information, and training; the yielding period, with sweet tamarind growing experience, contact with agricultural extension officials, farmers' group membership, access to information, and training; the harvesting period, with farmers' group membership; and the post-harvest period, with sweet tamarind growing experience, contact with agricultural extension officials, farmers' group membership, and access to information.

The sweet tamarind growers had a moderate level of production problems i.e. capital, technology and production materials, labor force, and storage, and a high level of marketing problems i.e. price, price fixing, markets, and transportation, respectively.

From this research, the following recommendations are derived. 1) Agricultural extension officials should improve harvest technology of sorting, pruning, grading, and packaging. 2) Harvesting technology should be improved to be more convenient and simpler. 3) Demonstration orchards should be initiated so that sweet tamarind growers can observe the success of the use of technology. 4) Related agencies should conduct activities to motivate sweet tamarind growers to contact agricultural extension officials or attend training. 5) Sweet tamarind growers should be encouraged to group themselves as an organization for knowledge and experience exchange and new technology transfer.